

NADREGIONÁLNÍ BIOKORIDOR MIGRAČNÍHO NAPOJENÍ BESKYD – PŮJDE TO?

Mgr. Jan KLEČKA, Ph.D.

*Dendroeko, Výškovická 194, 700 30 Ostrava,
jan.klecka@dendroeko.cz*

ABSTRAKT

Územím Jablunkovské brázdy prochází nadregionálně významná migrační trasa hájená vymezením nadregionálního biokoridoru. Z hlediska migrace je jeho funkčnost v současné době jen omezená. Zlepšit tento stav realizací dotčených prvků ÚSES se daří jen omezeně. Hlavním limitem je nesouhlas vlastníků pozemků.

Území Jablunkovské brázdy má mimořádný migrační význam. Z hlediska člověka především ve směru podélném - sníženina odedávna propojuje hustě osídlená území oddělená horskými masivy. V moderní době pak nabývá na významu také směr příčný, východo-západní. V tomto případě ale z hlediska živočichů, především velkých savců. Na jednom z posledních několika míst zde zůstal volný průchod pro velké savce z území Karpat do oblasti Moravskoslezských Beskyd a dál na západ. Vlajkovými druhy jsou v tomto směru především velké šelmy – vlk, medvěd a rys. V ČR jsou řazeny mezi kriticky nebo silně ohrožené druhy. V případě medvěda a vlka jsou pohoří podél slovenských hranic jedinou oblastí jejich trvalého výskytu u nás. Bez pravidelné migrace jedinců ze Slovenska by tyto populace zanikly.

V Jablunkovské brázdě jsou reálné dvě možnosti takového průchodu. Na Česko-Slovenské hranici lesní komplexy na sebe z obou stran navazují, situace je v tomto téměř ideální. V místě propojení však prochází významná mezinárodní dopravní tepna - silnice I/11. Dělený čtyřpruh, svodidla a kolony parkujících kamionů aj. funkčnost průchodu výrazně snižují. Dle sledování stop z posledních let jsou zvířata schopna tuto bariéru překonat, nicméně bez účelového přemostění silnice ekoduktem je využitelnost průchodu velmi omezená. O stavbě ekoduktu se v současné době neuvažuje.

Druhou možností průchodu je údolní estakáda silnice I/11 cca 7 km severněji. Mezi zástavbou Mostů u Jablunkova a města Jablunkova zde zůstává nezastavěný prostor o šířce několika set metrů. Překonání samotné bariéry silnice je tak bezproblémové. Komplikací je ale značná vzdálenost průchodu od lesních komplexů na obou stranách údolí.

V rámci přípravy průmyslové zóny v Nošovicích, která znamenala zvýšené využití silnice na mezinárodním tahu bylo v r. 2006 přijato Usnesení vlády, kterým bylo uloženo do r. 2008 přes Jablunkovskou brázdou vybudovat migrační koridory pro velké savce. V této souvislosti bylo v následujících letech upraveno vymezení nadregionálního ÚSES tak, aby trasy obou výše popsaných průchodů zohledňoval. K jakýmkoliv realizacím nicméně do dnešního dne nedošlo.

Zajistit stavbu ekoduktu se v nejbližší době (?) nepodaří. Vymezení nadregionálních biokoridorů ale přineslo alespoň možnost řešit území přístupových tras. Závazné vymezení NRBK v územní plánovací dokumentaci a v neposlední řadě také možnost čerpat finanční prostředky určené pro realizaci ÚSES umožnili překročit k dílčím realizacím. Snahou bylo v otevřené krajině především severní větve biokoridoru doplnit „nášlapné kameny“ tvořené

porosty dřevin, které by zvýšily atraktivitu prostředí pro velké savce, tj. posílili funkčnost nadregionálního biokoridoru jako migrační trasy. Kromě samotných prvků ÚSES měly být výsadby provedeny i na vybraných plochách v jeho blízkosti.

Při přípravě záměru se počítalo s neochotou uživatelů zemědělských pozemků, případně samospráv, všichni však byli velmi vstřícní. Největším problémem bylo získání souhlasu drobných vlastníků pozemků. V trase biokoridoru bylo s pečlivou přípravou písemně a následně i osobně osloveno několik desítek majitelů. Byl prostor pro vysvětlení, přizpůsobením záměru individuálním podmínkám i jiné úpravy. Nešlo také o stavební nebo jinak lukrativní pozemky. Přesto souhlas s výsadbou poskytlo ve výsledku jen několik zúčastněných, na nabídku odkoupení nepřistoupil žádný. Získané plochy jsou tak jen zlomkem potřebného množství, chybí mimo jiné v klíčových místech v blízkosti zástavby. Hlavní objem výsadeb je umístěn na pozemku města Jablunkova, bez jeho vstřícnosti by záměr v minimálních parametrech prakticky ztratil smysl.

Konkrétní realizace probíhají od podzimu r. 2013. Z prostředků PPK bylo tehdy vysazeno 0,7 ha v několika segmentech na východní straně údolí. Ve stejném roce dále Hnutí DUHA Olomouc zorganizovalo akci pro veřejnost k výsadbám na pozemcích města situovaných od estakády západně. Akce byla mediálně propagovaná, zúčastnilo se více než 100 dobrovolníků. Vysazeno bylo 0,2 ha. Aktuálně je k výsadbě připraveno další 1 ha, probíhá schvalování prostředků z OPŽP. Výsadby jsou v dílčích segmentech buď plošné nebo liniové, použity jsou výhradně stanovištně i geograficky odpovídající druhy dřevin, včetně tradičních odrůd ovocnanů.

Další doplňování kostry ekologické stability v území je v tuto chvíli s ohledem na nesouhlas vlastníků pozemků neprůchodné. Prostupnost území Jablunkovské brázdy je tak velmi omezená a v dohledné době je jen malá naděje na obrát k lepšímu. Největší tlak na využití volného prostoru v uplynulých letech ustal, stále ale hrozí jeho plíživé, postupné zabírání. Chybí nástroj pozitivní motivace, v našich podmínkách nejlépe asi finanční, kterým by bylo možné vlastníky k další spolupráci stimulovat.